

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

_____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики

рівень вищої освіти   перший (бакалаврський)
галузь знань   29 «Міжнародні відносини»
спеціальність   291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
освітня програма   «Міжнародні відносини та регіональні студії»
вид дисципліни   за вибором
факультет   міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу 30 серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 29 серпня 2022 року №1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

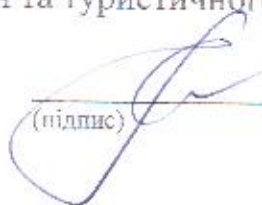

Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 29 серпня 2022 року №1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії», підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики» є розкриття сутності, причин появи, генези та можливих шляхів вирішення найактуальніших проблем міжнародних відносин та світової політики у контексті геополітичних перетворень сучасності, розуміння закономірностей їхнього виникнення.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- виявити основні проблеми світової політики, розвинути здібності самостійного аналізу інформації щодо реальних подій у сфері міжнародних відносин;
- проаналізувати основні вектори сучасного періоду розвитку постбіполісної системи міжнародних відносин;
- сформулювати на основі базових знань уміння та навички аналізу актуальних проблем та політичних ситуацій в регіонах світу.
- визначити міжнародно-політичні, історичні, геополітичні, культурно-цивілізаційні, суспільні та політико-правові особливості розвитку країн і регіонів;
- навчити прогнозувати розвиток подій на міжнародній арені з урахуванням конфліктних ситуацій та з'ясування можливих шляхів їх вирішення;
- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу;

ЗК 2 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності;

ЗК 3 – здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово;

ЗК 4 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК 8 – здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;

ЗК 9 – навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності;

ЗК 10 – здатність діяти відповідально, проявляти громадянську свідомість, відповідати за якість виконаної роботи/

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

ФК 1 – знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин;

ФК 2 – здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, економічному, суспільному, культурному;

ФК 11 – розуміння характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знання:

ПРН 1 – знання про природу, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин;

ПРН 3 – знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;

Навички:

ПРН 18 – аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням правил їх оформлення.

ПРН 31 – розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки;

ПРН 32 – знання актуальних проблем міжнародних відносин в Латинській Америці;

ПРН 33 – розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

ПРН 35 – використовувати основні положення конфліктології та теорії переговорів;

ПРН 37 – аналізувати зовнішню політику, в т. ч. зовнішню політику України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціально-політичні тенденції сучасних міжнародних відносин

Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя

Предмет та завдання курсу. Глобальні тенденції сучасної світової політики. Формування нової системи міжнародних відносин. Глобалізація та регіоналізація – основні тенденції розвитку світової політики на початку ХХІ століття. Сутність глобалізації. Вплив процесів глобалізації на світову політику і міжнародні відносини. Проблема глобального управління. Глобалізація і національний суверенітет. Регіоналізація як важливий фактор зовнішньої і внутрішньої політики сучасних держав. Вплив процесів регіоналізації на світову політику.

Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі

Світові геополітичні центри та їх вплив на світову політику. Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні. Механізм процесу прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень Роль держави й недержавних акторів у сучасній світовій політиці. Взаємодія громадських організацій і владних інститутів на початку ХХІ ст. Причини розквіту «інтелектуальних корпорацій». Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці . «Мозкові центри» як фактор прийняття зовнішньополітичних рішень. Транснаціональні корпорації та їх роль у світовій політиці. Лоббїзм як складова прийняття зовнішньополітичних рішень. Дискусії щодо впливу таємних товариств на сучасні міжнародні відносини.

Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.

Провідні країни постбіполярної системи міжнародних відносин. Причини корегування або змін їх зовнішньополітичних доктрин. Зовнішньополітичні доктрини США. Політика США щодо незалежної України. Зовнішньополітичний курс КНР. Причини загострення американсько-китайських відносин. Зовнішньополітичний курс Великої Британії. Велика Британія та Співдружність націй. Зовнішньополітичні доктрини ФРН. Зовнішньополітичні пріоритети Франції. Місце ФРН та Франції у Європейському Союзі. Зовнішньополітичний курс сучасної Японії.

Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі

Поняття та сутність міжнародної інтеграції. Місце міжнародної інтеграції у сучасній світовій політиці. Види міжнародної інтеграції (політична, економічна, культурна). Динаміка інтеграційних процесів у різних регіонах світу. Порівняльний аналіз інтеграційних процесів в Європі, Азії, Африці, Америці, на пострадянському просторі. Головні проблеми і протиріччя інтеграційних процесів. Поняття та сутність дезінтеграції. Діалектичний взаємозв'язок процесів інтеграції та дезінтеграції. Вплив дезінтеграційних процесів на світову політику.

Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику

Роль релігії у суспільстві та міжнародних відносинах на різних етапах всесвітньо-історичного процесу. Взаємозв'язок релігії та політики. Релігійні актори у сучасних світових процесах. Вплив релігійного чинника на політичні процеси у країнах Європи. Дипломатія Святого Престолу. Роль релігії у формуванні політичних доктрин країн Америки. Протестантизм та католицизм в американських державах. Релігійний чинник у зовнішній політиці країн Сходу. Ісламський фундаменталізм та інші форми релігійного екстремізму у сучасному світі. Ісламський фундаменталізм та міжнародний тероризм. Феномен Ісламської Держави.

Тема 6. Феномен сепаратизму у сучасній світовій політиці

Теорія та практика сепаратизму. Причини, умови виникнення та види сепаратизму. Сепаратизм як форма соціального та політичного протистояння у сучасному світі. Етнічна, конфесійна, культурна, економічна неоднорідність населення та специфіка розміщення на території держави як основа причин сепаратизму. Регіоналізм, автономізм, сепаратизм: спільне та відмінне. Типологія сепаратистських рухів. Важливість зовнішнього чинника у дестабілізації внутрішньополітичного та міжнародно-політичного становища держави на міжнародній арені. Поширення форм зовнішнього контролю над сепаратистськими рухами, Еволюція сепаратизму у країнах Європи. Проблема регіонального сепаратизму у контексті європейської інтеграції. Сучасні прояви сепаратизму в Америці. Специфіка сепаратизму у

країнах Азії та Африки. Проблема сепаратизму як загроза міжнародному миру та стабільності. Шляхи протидії сепаратизму з боку міжнародних організацій.

Розділ 2. Вплив на сучасну світову політику актуальних міжнародних проблем

Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини

Стадії суперечливих торговельних відносин між країнами: суперечлива ситуація, торговельна суперечка, торговельний конфлікт, торговельна війна. Поняття, причини та сутність торговельних війн. Форми торговельних війн. Методи та засоби ведення торговельних війн. Світові торговельні війни ХХ ст. Сучасні торговельні війни: КНР-США, ЄС-США, КНР-ЄС, Японія-США, Японія-КНР. Шляхи уникнення торговельних війн. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій у запобіганні торговельних війн.

Тема 8. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі

Історичний аспект ядерного чинника у міжнародних відносинах. Країни «ядерного клубу». Сучасна ядерна зброя провідних країн: кількісні та якісні показники. Можливості застосування ядерної зброї у сучасних війнах. Ядерна зброя як чинник міждержавних відносин у Південній Азії. Проблема ядерної безпеки на Корейському півострові. Ядерна програма Ірану. Проблематика роззброєння у сучасній міжнародній політиці. Концепція миру через роззброєння. Ядерна проблема і американо-українські відносини у 1992-1993 роках. Ядерне роззброєння України. Україна і проблема ядерної безпеки у сучасному світі.

Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво та правопопулізму

Поняття та сутність популізму. Типологія та особливості популізму. Теорії Ернесто Лаклау й Шанталь Муф. Витоки популістських рухів. Сучасний популізм. Феномен Д. Трампа в США. Основні відмінності між лівими та правими популістами. Причини зростання популістських рухів у сучасній Європі. Вплив на європейський популізм міграційної кризи. Популісти та євроінтеграція. Популізм як різновид євроскептицизму. Погляди європейських популістів на ключові проблеми сучасних міжнародних відносин. Популізм у сучасній Україні.

Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності

Причини міграції. Феномен міграції як явище відкритої системи суспільства. Статус біженців: міжнародно-правові гарантії. Внутрішньо переміщені особи: глобалізаційні виклики. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Міграційна політика країн ЄС.

Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. Нелегальна міграція. Міграційна політика незалежної України. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Причини виникнення та типологія національних меншин. Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин. Етнополітичні конфлікти у сучасному світі та їх вплив на зовнішню політику провідних країн світу. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин. Вплив питання прав національних меншин на сучасні міжнародні відносини.

Тема 11. Сучасні збройні конфлікти та їх вплив на світову політику

Поняття та типологія збройних конфліктів. Особливості збройних конфліктів постбіполярної доби. Тероризм та екстремізм у сучасному світі. Військовий конфлікт в Афганістані та повернення до влади руху Талібан. Міжнародні наслідки громадянської війни в Сирії. Курдська проблема. Військові конфлікти у Ємені. Роль міжнародних організацій в урегулюванні збройних конфліктів.

Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку

Етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР. Правова база двосторонніх відносин. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України. Антитерористична операція. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства. Провал планів країни-агресора по захопленню території України. Допомога Україні з боку демократичних держав.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Соціально-політичні тенденції сучасних міжнародних відносин												
Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя	10	2	4			4						
Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному	10	2	4			4						

Назви розділів і тем	Кількість годин													
	Денна форма						Заочна форма							
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р		Л	п	лаб	інд	ср		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
світі														
Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст.	6	2				4								
Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі	8		4			4								
Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику	13	4	4			5								
Тема 6. Феномен сепаратизму у сучасній світовій політиці	9	4				5								
Разом за розділ 2	56	14	16			26								
Розділ 2. Вплив на сучасну світову політику актуальних міжнародних проблем														
Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини	9		4			5								
Тема 8. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі	9	4				5								
Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво- та правопулізму	11	2	4			5								
Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності	13	4	4			5								
Тема 11. Сучасні збройні конфлікти та їх вплив на світову політику	9	4				5								
Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку	13	4	4			5								
Разом за розділом 2	64	18	16			30								
Усього годин	120	32	32			56								

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1,2	Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя	4
3,4	Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі	4
5,6	Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі	4
7,8	Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику	4
9,10	Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини	4
11,12	Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво- та правопулізму	4
13,14	Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності	4
15,16	Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Сутність постбіполярної системи міжнародних відносин та її головні протиріччя Розширити лекційний матеріал інформацією про наукові дискусії щодо проблеми глобального управління.	4
2	Тема 2. Центри прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасному світі З'ясувати головні причини розквіту т. зв. «інтелектуальних корпорацій» та їх ролі під час прийняття державними установами зовнішньополітичних рішень	4
3	Тема 3. Концепції зовнішньої політики провідних країн світу на початку XXI ст. Проаналізувати сутність протиріч зовнішньополітичних доктрин ФРН та Франції стосовно перспектив розширення Євросоюзу	4
4	Тема 4. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі Розширити лекційний матеріал порівняльним аналізом інтеграційних процесів в Європі, Азії, Африці, Америці, на пострадянському просторі	4
5	Тема 5. Вплив конфесійного фактору на сучасну світову політику Проаналізувати головні напрями діяльності дипломатії Святого Престолу в країнах Латинської Америки	5
6	Тема 6. Феномен сепаратизму у сучасній світовій політиці Розширити лекційний матеріал інформацією про спільне та відмінне понять регіоналізм, автономізм, сепаратизм	5
7	Тема 7. Торговельні війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародні відносини Проаналізувати роль Світової організації торгівлі (СОТ) та інших міжнародних організацій у запобіганні торговельних війн	5

8	Тема 8. Проблема ядерної безпеки у сучасному світі Зробити порівняльний аналіз якісних та кількісних характеристик ядерної зброї Індії та Пакистану	5
9	Тема 9. Вплив на сучасну світову політику ідей ліво- та правопулізму Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням теорії Ернесто Лаклау й Шанталь Муф	5
10	Тема 10. Міграційний фактор та роль національних меншин в міжнародних відносинах сучасності Розширити лекційний матеріал інформацією про заяви політичних лідерів Німеччини та Франції стосовно сучасного стану мультикультуралізму	5
11	Тема 11. Сучасні збройні конфлікти та їх вплив на світову політику Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням організації курдської політичної автономії Іраку	5
12	Тема 12. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку Проаналізувати динаміку військово-технічної та фінансової допомоги Україні з боку країн НАТО	5
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення семестрової оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- виконання індивідуальної роботи.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Екзаменаційний білет має тестову форму. Білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав **не менше 20 балів**.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на семінарських заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться

відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Актуальні проблеми міжнародних відносин та світової політики».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 7 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів і підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота									Реферат	Всього	Екзамен	Сума
семінар	Т1	Т2	Т4	Т5	Т7	Т9	Т10	Т12	12	60	40	100
макс. бал	6	6	6	6	6	6	6	6				

Т1, Т2 ... – теми розділів

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 6 балів.

Кожен студент наприкінці семестру готує реферат, який оцінюється максимум в 12 балів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
6	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією
	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним

5	матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки відповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання реферату

При оцінці реферату враховується ступінь розкриття теми та відображення головного змісту, глибина опрацювання відповідних тематичних джерел інформації, вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення практичних проблем, логічність викладу, здатність робити висновки з проведеного дослідження, відповідність технічного оформлення зазначеним нормам, якість підсумкової співбесіди або доповіді. Оцінка дається кожному з вказаних елементів виконаної роботи

Складові оцінювання виконання реферату

1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 3 балів
2	Глибина та якість дослідження	до 5 балів
3	Наявність актуального графічного та табличного матеріалу	до 2 балів
4	Аргументовані та логічні висновки до реферату	до 2 балів

Усього	12 балів
--------	----------

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є., Погорська І., Рижков М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 472 с.
2. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
3. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон. К.: Фенікс, 2020. 584 с.
4. Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
5. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К. : Логос, 2010. 223 с.
6. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої ; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.]. К. : НАДУ, 2016. 288 с.
7. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навч. посіб / О. П. Іваницька. К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
8. Казанова Х. Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація / Х. Казанова. Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2019. 348 с.
9. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
10. Отрош М. І. Місце і роль Католицької церкви у міжнародному правопорядку: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2017. 594 с.

11. Павлів-Самоїл Н. П. Міграція кінця ХХ – початку ХХІ століття: філософсько-правове дослідження: монографія / Н. П. Павлів-Самоїл. Львів: Сполом. 2020. 520 с.
12. Палінчак М.М., Галда П.П., Лешанич М.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах : навчальний посібник. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2015. 296 с.
13. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни Г. Почепцов. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
14. Рудько С. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навчально-методичний посібник із курсу. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 412 с.
15. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 190 с.
16. Транснаціональні корпорації / І. О. Давидова, К. Ю. Величко, О. І. Печенка. Харків : Форт, 2018. 175 с.

Допоміжна література

1. Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
2. Вдовичин І.Я. Формування комплексної міграційної політики як умова забезпечення стабільності країн ЄС / І. Я. Вдовичин, С. М. Наумкіна // Політикус. 2019. Вип. 2. С. 22–27.
3. Вонсович О. С. Недоліки системи євроатлантичної безпеки у ХХІ ст. / О. С. Вонсович // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 25-34.
4. Глобалізація і сучасний міжнародний процес: монографія / за заг. ред. Б. Гуменюка і С. Шергіна. К. : Університет «Україна», 2009. 508 с.
5. Горобець І. В. Процеси формування системи регіональної безпеки в Південній Азії (початок 1990-х – середина 2010-х років) / Горобець І. В. . К.: Міленіум, 2017. 418 с.
6. Далявська Т. П. Міжнародні технології врегулювання проблем невизнаних держав / Т. П. Далявська // Наукові праці. Політологія. К., 2013. Вип. 224. Т. 236. С. 76–81.
7. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К. : Логос, 2010. 223 с.
8. Живко М. Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії / М. Живко, О. Іващук // Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76
9. Запущляк В. Європейська підтримка України в умовах російської агресії / В. Запущляк, В. Прінц // Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної

- конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 76-79.
10. Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
  11. Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
  12. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник / О. П. Іваницька. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
  13. Киридон А. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. : екзистенційний вимір / А. Киридон, С. Троян // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 82-83.
  14. Ключник Р. М. Популізм як сучасний політико-економічний феномен // Р.М. Ключник // Академічний огляд. 2020. № 2 (53). С. 5-15.
  15. Коппель О. А. Релігійний фактор в світовій політиці / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. К., 2017. Вип. 46. С. 26–30.
  16. Коцур В. В. Угорська національна меншина у поліетнічному просторі України ХХІ століття: мовний чинник / В. В. Коцур // Науковий вісник Ужгородського університету. 2018. Серія Міжнародні відносини. Вип. 3. С. 45–52.
  17. Лиман С. І. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії / С. І. Лиман, Є. О. Ангеліс // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
  18. Лиман С. І. Політичні та економічні інтереси Франції в Казахстані: погляд з двадцять першого року ХХІ століття / С. І. Лиман, К. А. Борзенкова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2021. № 14. С. 16-23.
  19. Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні? // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
  20. Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.

- 21.Ляшенко О. Питання національних меншин у сучасних міждержавних відносинах України / О. Ляшенко // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2019 / 3-4 (99-100). Випуск 3-4 (99-100). С. 140-163.
- 22.Міненкова П. В. Концептуальні засади та категоріальне визначення поняття «мозкові центри»: наукове переосмислення традиційних підходів. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2018. №1 (37). С. 17–22.
- 23.Момот В. Є. Вплив культурних розмірностей та суспільних цінностей на використання принципів менеджменту / В. Є. Момот // Європейський вектор економічного розвитку. 2020. № 1 (28). С. 113–126.
- 24.Ороховська Л.А. Глобалізм та геополітика в добу глобалізації / Л.А.Ороховська // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2020. Вип. 1 (75). Частина 1. С.19-24.
- 25.Особливості реалізації міжнародного та національного законодавства про ядерну зброю: монографія / С.В. Адамович, О.А. Грицан, І.Р. Пташник, І.І. Петровська, В.І. Розвадовський (заг. ред.); Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ. 2017. 294 с.
- 26.Ощипок І. Ф. Діяльність Святого Престолу у світовій політиці : Дис.....канд. політ. наук. Київ, 2020. 256 с.
- 27.Павлів-Самоїл Н. П. Вимушена міграція: міжнародні стандарти внутрішньо переміщених осіб у національному законодавстві / Н. П. Павлів-Самоїл // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія «Юридичні науки». 2019. № 24. С. 35–40.
- 28.Палінчак М.М., Кучарчик Р., Стебляк Д.М., Релігійний фактор у міжнародних відносинах // Регіональні студії, 2019. С. 62-66.
- 29.Ровенчак О. Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри / О. Ровенчак, М. Яворський // Політичний менеджмент. 2013. №1-2. С. 212-226.
- 30.Романюк М. Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: теоретико-методологічні та практичні аспекти / М. Д. Романюк // Демографія та соціальна економіка. 2009. № 1. С. 50-60.
- 31.Рудько С. О. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини :підручник із курсу / С. О. Рудько. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 298 с.
- 32.Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
- 33.Тарнавський О.Р. Проблемні аспекти й перспективи розвитку сучасних типологій євро скептицизму / О. Р. Тарнавський // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3–4. С. 34–39.

- 34.Ткаченко, Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.
- 35.Толстов С. Міжнародно-політичні аспекти забезпечення оборонного потенціалу України в умовах російсько-української війни 2022 р./ С. Толстов // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини : Україна і світ в умовах воєнних викликів» (30 червня 2022 року) . Суми, 2022. С. 110-113.
- 36.Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах / О. Цебенко // Політичні науки. Т. 3. №. 1, 2017. С. 55-59.
- 37.Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.
- 38.Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.
- 39.Brubaker R. Why Populism? / R. Brubaker // Theory and Society. 2017. Vol. 46. No. 5. P. 357–385.
- 40.Gould A.C., Messina A.M. (eds). Europe's Contending Identities: Supranationalism, Ethnoregionalism, Religion and New Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 301 p.
- 41.Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
- 42.Jansen R. Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism / R. Jansen // Sociological Theory. 2011. Vol. 29. No. 2. P. 75–96.
- 43.Khan S. Nuclear Weapons and Conflict Transformation: The Case of India-Pakistan / S. Khan. London : Routledge, 2009. 202 p.
- 44.Laursen F. Chapter 1. Regional Integration: Some Introductory Reflections // Comparative Regional Integration. Europe and Beyond / F. Laursen. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 282 p.
- 45.Macała J.E. PEGIDA – polityczny ruch protestu. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K. Politologia. 2017. Vol. 24. No. 2. S. 155–171.
- 46.Moffitt B., Tormey S. Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style // B. Moffitt, S. Tormey. Political Studies. 2014. Vol. 62. No. 2. P. 381–397.
- 47.Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
- 48.Panizza F. Introduction: Populism and the Mirror of Democracy / F. Panizza // Populism and the Mirror of Democracy ed. by F. Panizza. London and New York: Verso. 2005. P. 1–31.
- 49.Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition / G. Ritzer. Oxford, 2019. 606 p.

50. Schultz M. Regionalization in a Globalizing World. A Comparative Perspective on Forms, Actors and Processes / M Schultz, F. Soderbaum, J. Ojendal. L. N. Y.: Zed Books, 2001. P. 250-266.
51. Steger M. B. Globalization : A Very Short Introduction / M. B. Steger. – 4th ed. Oxford, United Kingdom ; New York, USA : Oxford University Press, 2017. 148 p.
52. Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1) Безрукова Н. В., Василенко М. В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки // Ефективна економіка № 6, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4153>
- 2) Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dntsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- 3) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 4) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 120 с. https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf
- 5) Валевський О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/Atiens/Academy/8474/co001.zip>
- 6) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovník-GPNB.pdf>
- 7) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 8) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesyml.html>

- 9) Пацук Ю. Проблема врегулювання політичних конфліктів в українському суспільстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvu.kiev.ua/I p/021p99u/5_1.html
- 10) Саган О. Релігія як чинник міждержавних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/society_digest/41025/.
- 11) Спільна стратегія Європейського союзу щодо України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_492.
- 12) Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
- 13) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattyata-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 14) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
- 15) Gomart T. La politique étrangere d’Emmanuel Macron: retour au réalisme? (Entretien avec la Revue des Deux Mondes) / IFRI. URL: <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/politiqueetrangere-demmanuel-macron-retour-realisme>
- 16) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995 URL: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 17) Ritzer G. Globalization: The Essentials [Electronic resource] / George Ritzer. -Malden, Oxford, Carlton: Wiley-Blackwell, 2011. 368 p. URL: http://media.wiley.com/product_data/excerpt/15/04706556/0470655615-65.pdf
- 18) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Classroom, режим доступу: <https://classroom.google.com/u/0/h?hl=>, код hmoab4s